

Nr 167.

Av herr **Lundell**, om förlust av rösträtt för den, som mer än en gång sakfällts för fylleriförseelse.

Nyktighetstillståndet i landet är icke tillfredsställande. Ett omfattande arbete har visserligen utförts av olika nyktighetsorganisationer. Det förefaller dock som om dessa organisationer vunno sina egentliga resultat åren omkring sekelskiftet och framemot förra världskriget. Sedan den tiden visar fylleristatistiken en skälig stabil siffra om 30,000 à 32,000 sakfälda fylleriförseelser per år. Även från det allmännas sida har ju nyktighetsarbete bedrivits efter ett flertal, år från år alltmera utvecklade linjer med brännvinstillverkningsförordning, rusedrycksförsäljningsförordning, maltdrycksförordning, import hinder, konsumtionsskatter, statsunderstöd till propaganda, nyktighetsnämnder m. m. — Resultatet är det redan angivna — antalet fylleriförseelser har ej låtit sig reducera.

Man behöver icke därför föreställa sig att nyktighetsorganisationernas och det allmännas samfälda arbete är utan all verkan. Det är sannolikt att nyktighetstillståndet, om detta arbete icke utfördes, vore betydligt sämre.

Det är ju också möjligt att fylleristatistiken, liksom åtskillig annan statistik, icke är alldeles rättvisande. Frekvensen av *sakfälda* fylleriförseelser kan ju även vid förbättrad folknyktighet tänkas stå kvar vid oförändrad nivå till följd av t. ex. ökad tillgång på polispersonal, strängare instruktioner till denna personal, strängare praxis vid domstolarna etc.

Härmed må nu förhålla sig hur som helst; man kan icke komma ifrån, att när statistiken för 1938, som är det sista "normala" året före kriget, bokför 25,571 män såsom sakfälda för fylleri under året (med 1,21 förseelser per person) så är detta opassande mycket. Landets hela manliga befolkning över 15 års ålder utgjorde vid nämnda års ingång 2,434,000 personer, och de under året sakfälda manliga fylleristerna motsvara sålunda mer än 10 på 1,000 av ifrågakommande män. Var och en vet dessutom, att på varje förseelse, för vilken person blivit sakfäld, komma åtskilliga förseelser som icke blivit beivrade, begångna dels av samma person, dels av andra personer.

Efter 1938 har följt en icke "normal" tid med stormaktskrig, avspärning, omfattande militära inkallelser och andra omkastningar i folks sysselsättning. Det allmänna intrycket torde nog vara att nyktighetstillståndet icke härunder förbättrats, kanske snarare tvärtom. Statistiska siffror finnas ännu ej så långt framförda, och när de komma, är det ej säkert att de äro jämförbara med den föregående tidens. I varje fall måste man säga att nyktighetstillståndet ej varit sådant som man skulle vilja se det i en allvarlig tid. Varken hos männen i uniform eller hos de civila. Sprit har sedan gammalt använts i krigstider i de flesta länder som ett

medel för att borttaga vissa hämningar hos krigsmännen. För nutida krigföring med den betydelse som precision har vid sidan av pågångsenheten är sprit intet lämpligt medel. Andra och lämpligare torde finnas. Starkare bruk av sprit bör med all makt hållas tillbaka vid militära förläggningar. Men detta kan knappast åstadkommas utan restriktiva åtgärder också bland den civila omgivningen, eftersom såväl traktering som langning äro synnerligen vanliga företeelser. F. ö. har nog nykterhetstillståndet i det hela varit sämre hos civilbefolkningen än hos de inkallade.

Ser man nu icke närmast på läget för dagen utan på den långvariga stagnationen ifråga om en vidare förbättring i folknykterheten, måste man säga sig, att de använda metoderna för bekämpandet av missbruket tydligen icke varit tillräckliga. Å andra sidan är det icke lätt att finna ut andra och bättre metoder. Varken totalförbud eller försvarad inköpsrätt framstår för undertecknad motionär såsom vägar till säker förbättring. När nu påförande av böter och temporär indragning av motbok i praktiken icke visat sig såsom tillräckliga bestraffningsåtgärder för att framtinga ett förbättrat nykterhetstillstånd, skulle man kanske kunna förstärka dessa åtgärders verkan genom en åtgärd på ett helt annat plan. En bestraffningsåtgärd av i viss mån neslig karaktär.

Det förefaller möjligt, att en sådan åtgärd som att fråntaga fylleristen rösträtt (såväl kommunal som politisk) för en 4-årsperiod framåt såsom komplement till böterna och den kortvariga indragningen av motboken skulle kunna få en icke obetydlig verkan. Därmed skulle då följa att vederbörande i var och en av 4 års röstlängder skulle förekomma med anteckning om hinder för rösträtt såväl vid andrakammarval som vid landstingsmannaval och fullmäktigeval och kommunala beslut, varvid till yttermera visso borde anges icke endast § och bokstav utan även tillskrivas ordet *fylleri*. Detsamma skulle då också utskivas i valnämndsordförandens meddelande till vederbörande om hinder för rösträtt. På detta sätt erhöles vederbörande en gång om året under 4 års tid en påminnelse om att han vore berövad sin rösträtt på grund av fylleri. Vill man öka påverkan kan vederbörande få en påminnelse före röstlängdens justering och ytterligare en efter justeringen med något olika formulering.

Det är visserligen icke sannolikt att alla skulle låta sig påverka av dylik priekning. Icke så få torde emellertid komma att reagera. Därmed vore åtskilligt vunnit. Det är å andra sidan tydligt, att genomförandet av sådana åtgärder som de föreslagna icke behöver medföra någon nämnvärd kostnad för det allmänna eller något större besvär för någon som hade att taga beaktning därmed. Icke heller kan man anse att statens eller olika kommuners angelägenheter skulle taga skada av att undandragas medverkan av personer som icke kunna sköta sig själva.

Mot en anordning som den framkastade kan invändas att rösträttshinder på grund av ådömd straffpåföljd tidigare funnits i lagföreskrifterna, men under senare år blivit borttaget. Huruvida detta borttagande varit välbetänkt kan diskuteras, men vid sidan därav är det klart, att rösträttshindret i sådana fall icke haft

någon uppfostrande betydelse, ty den brottslige som ej blivit förbättrad av sex månaders straffarbete lär icke bliva förbättrad av att han efter frigivandet under viss tid skulle vara förhindrad utöva rösträtt. I fråga om fylleriförseelserna vore det meningen att just genom de omständigheter som bleve förenade med rösträttshindret påverka den felande att för framtiden iakttaga försiktighet. — Möjligen kan man hävda att tillgripandet av sådan påföljd under 4 år skulle vara väl mycket som bestraffning för en fylleriförseelse som kanske tillkommit genom relativt obetydlig ovarsamhet. I den mån man anser så vara förhållandet, skulle man sträcka sig ett steg längre och låta den första fylleriförseelsen för vilken person sakfällts vara utan dylik påföljd och införa denna först vid ett upprepande, således vid andra gången och följande.

En sådan anordning, som ovan föreslagits, kan givetvis i fråga om val till riksdagens andra kammare endast genomföras efter tillägg i riksdagsordningen § 16 och således i den ordning som är föreskriven för ändring av grundlag. Ifråga om den kommunala rösträtten kan anordningen snabbare genomföras efter införande av behövliga tillägg i § 11 av de olika lagarna om kommunalstyrelse. Korresponderande ändringar och tillägg måste samtidigt införas i Kungl. Maj:ts kungörelse om upprättande av röstlängd samt ev. ytterligare i någon författning som beröres av den föreslagna anordningen.

Behövliga textändringar och tillägg torde kunna utformas inom konstitutionsutskottet.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa,

att riksdagen för sin del ville besluta om sådana ändringar i gällande lagar och föreskrifter att person som mera än en gång sakfällts för fylleriförseelse fräntages rösträtt under tid som omfattas av de fyra röstlängder, vilka upprättas närmast efter domens ikraftträdande.

Stockholm den 23 januari 1941.

T. V. Lundell.